

28.08.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**28 Ağustos 2023
Pazartesi**

28.08.2023

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

28 Ağustos 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİK

— İstanbul Atlas Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği

Gizli fiyat artışına para cezası

Ticaret Bakanlığı, gizli fiyat artışlarının tespiti amacıyla ülke genelinde denetimler gerçekleştireceğini duyurdu. Gramaj adet ve ambalaj değişiklikleriyle fiyat artışı yapan firmalara para cezası uygulanacak.

Ticaret Bakanlığı, satışa sunulan ürünlerin gramaj, adet ve ağırlık gibi ölçü birimlerinin azaltılmasına rağmen, ambalaj ve satış fiyatlarının değiştirilmemesi nedeniyle tüketicilerin ürünlerdeki bu değişikliği fark edemediği, böylelikle ürünlerin birim fiyatlarında gizli olarak artış yapıldığı gözlemlendiğini belirterek, harekete geçti.

Bakanlık tarafından yapılan açıklamada, bu durumun, ilgili düzenlemelerde konuya ilişkin olarak “Tüketicilere sunulan bir malda birim fiyatını farklılaştıracak şekilde, adet, uzunluk, ağırlık, alan, hacim ölçüleri ve benzeri unsurlarından birinde değişiklik yapılmasına rağmen, değişiklik yapılmadığı izlenimi uyandıran yanıltıcı ambalajlama uygulamaları” hükmü kapsamında olduğu kaydedildi.

Açıklamada, söz konusu haksız ticari uygulamanın önüne geçilmesi ve tüketici mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla ülke genelinde inceleme ve denetimlerin gerçekleştirilerek, düzenlemeye aykırı nitelikte gramaj/hacim değişiklikleriyle satışa sunulan ve söz konusu ölçü birimi değişikliğine karşın, satış fiyatında bu yönde değişiklik yapılmayan ürünlerin tespit edilip tutanağa bağlanması ve ispata yönelik bilgi ve belgelerin eklenerek Reklam Kurulunca değerlendirilmek üzere gönderilmesi hususunda 81 Ticaret İl Müdürlüğüne talimat gönderildiği ifade edildi.

Yine aynı açıklamada, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğüne intikal eden konuya ilişkin tespit tutanaklarının incelenmesinin ardından, üretici-satıcı firmaların savunmaları alınacak ve devamında mevzuatın amir hükmüne

aykırı mahiyetteki haksız ticari uygulamalara idari para cezalarının uygulanacağı bildirildi.

Haksız ticaretin engellenmesi konusunda vatandaş farkındalığının da önemli olduğuna değinilen açıklama, şöyle devam etti:

“Diğer taraftan, mağduriyetlerin önlenmesi noktasında, satın alacakları ürünlerin ambalajlarının ve etiketlerinin dikkatle incelenmesi konusunda tüketicilerin de farkındalığa sahip olmasının önemli olduğu değerlendirilmekte olup, herhangi bir yanıltıcı ambalaj uygulaması ile karşılaşılması halinde, Reklam Kuruluna veya Ticaret İl Müdürlüklerine başvurulması gerekmektedir. Tüketicilerimizi aldatıcı ve yanıltıcı olan söz konusu uygulamalar Ticaret Bakanlığımız tarafından yakından takip edilmektedir. Gerek illerden gelen şikâyet başvuruları ve denetim tutanakları, gerekse basına ve sosyal medya mecralarına yansıyan benzer faaliyetler titizlikle takip edilmekte olup, Bakanlığımıza ulaşan bu yöndeki uygulamalar hakkında inceleme ve değerlendirmeler devam edecektir.”

Ayçiçekte verim düştü; yağ fiyatları yükselebilir

Trakya'da Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli'nde ayçiçek üretiminde verimin düşmesi bekleniyor. Verim kaybı nedeniyle ayçiçek yağının fiyatının yükselmesi bekleniyor.

Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli'ndeki verim kaybının yüzde 50'yi aşacağı, özellikle sulama yapılmayan arazilerde verimin yüzde 70 düştüğü belirtiliyor.

Milliyet'ten Çiğdem Yılmaz'a konuşan Edirne Ziraat Odası Başkanı Hüseyin Arabacı, erken ekim yapılan yerlerde verimin geçen yıla yakın olduğuna dikkat çekti.

"Kış dönemi çok kurak geçti" diyen Arabacı, yağmurun yağmadığı yerlerde verim kaybının olacağını söyledi.

Arabacı, şöyle devam etti: "İlkbahar güzeldi ama kışın iyi yağış alsaydık çok daha iyi verim alırdık. Önemli olan taban suyunun iyi olması. Onun için de kar yağışı veya etkili kış yağışları gerekiyor. Geçen yılın altında bir verim ortalaması olur bölgemizde. Edirne merkezde erken ekim yapılan alanlarda genel ortalama önceki yıllara yakın. Bölgenin yüzde 50'si erken ekim yaptı. Geç ekim yapanlarda verim kaybı yaşanacak. Bir de yeni tohum çeşidini tercih eden üreticilerin daha çok kaybı yaşandığını duyuyoruz. Aynı firmanın başka tohumları da yaygın olarak bölgede ekiliyor. Herhalde yeni çeşitler bölgemize iyi adaptasyon sağlayamadı. Bunun nedeni olağanüstü kış kuraklığı da olabilir."

'Yüzde 50 ila 70 verim kaybı'

Çorlu Ziraat Odası Başkanı Ali Topuz da şunları kaydetti: “Bölge kışın hiç yağış almadı. Bundan ayçiçeğinde yüzde 50 ile yüzde 70 arasında verim kaybımız var. Bölgede verim ortalaması dönüme 180 ile 250 kilo arasındaydı ama bu yıl 30 kilo ile 70 arasında. Bu tabloyle çiftçi seneye ayçiçek ekimi yapamaz. Çünkü, elimize geçecek para yok. Bu yılın mahsulü için ilaç, tohum gübre alındı ve elimizde para kalmadığı gibi borçlar da ödenmedi. Verimden dolayı hüsrana uğradık. Seneye tarlaları ekmeyiz. Devletimizden bölgemizin afet bölgesi ilan edilmesini istiyoruz. Çünkü çiftimiz çok perişan ve mağdur durumda.”

Fiyatlar hızla artıyor

Son yıllarda fiyatı en çok konuşulan ürünlerden biri de ayçiçek yağı oldu. Ocak 2019'da litresi 7.95 lira olan ayçiçek yağının Şubat 2021'de 13.75 lira-22.50 liraya çıkmasıyla tartışmalar başlarken, konunun uzmanları özellikle pandemi döneminde stok yapıldığından şüphelenmişti.

Şu an ayçiçek yağının litre fiyatı 43.75 liradan başlayıp markasına göre 53.90 liraya çıkıyor. Bir ayçiçek yağı markasının beş litrelik ürününün son üç aylık fiyatına bakıldığında haziran ayında 179.95 liraya satılan ürün temmuzda 184.95 lira, ağustos ayında ise 219.95 liradan satışa sunuldu.

'Tohum kuraklığa uyum gösteremedi'

Babaeski Ziraat Odası Başkanı Şahin Arslan ekim döneminden itibaren böyle bir kuraklıkla karşı karşıya kalacaklarının belli olduğunu belirterek, “Buradaki en büyük sorunlardan biri de çiftçilerin büyük kısmının 145 kodlu ABD menşeli firmanın yeni tanıttığı tohumu ekmesi. Bu tohum kuraklığa uyum gösteremedi, iklim şartlarına uymadı” dedi.

Bakan Şimşek'ten Togg paylaşımı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, "Son 35 yılda dünyada birçok fabrika ziyaretinde bulundum. Gemlik'teki Togg fabrikası gerçekten çok etkileyici." ifadelerini kullandı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, X sosyal medya hesabından Togg fabrikasına ilişkin paylaşım yaptı.

Bakan Şimşek, son 35 yılda dünyada birçok fabrika ziyaretinde bulunduğunu ifade ederek, "Gemlik'teki Togg fabrikası gerçekten çok etkileyici." değerlendirmesinde bulundu.

Geçtiğimiz günlerde Bakan Şimşek, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır ile Togg üretim ve teknoloji kampüsünü ziyaret etmişti.

Teknoloji üssünün çok etkileyici olduğunu belirten Şimşek, "Yüzde 90 otomasyonla üretim yapılması gerçekten büyük başarı. Yüksek teknoloji barındıran, son derece verimli ve muazzam şekilde faaliyet gösteren büyük bir teknoloji üssü. Türkiye için büyük bir başarı. Emeği geçen herkesi tebrik ediyorum." ifadelerini kullanmıştı.

Maliye borçlu mükellefin kapısını çalmaya başladı

Hazine ve Maliye Bakanlığı büyük bir borç tahsilat hamlesi başlattı. Önce borçlu mükellefi görüşmeye çağıran Bakanlık, borcun yarısını peşin, kalanının da yılbaşına kadar ödenmesini istiyor. Birçok vergi dairesinin bu durumdaki mükelleflere haciz işlemi başlattığı bildiriliyor.

HÜSEYİN GÖKÇE

Bütçe her ne kadar Temmuz ayında 48,6 milyar lira fazla verse de Ocak-Temmuz döneminde birikimli bütçe açığı miktarı 434,7 milyar liraya ulaştı. Bir yandan deprem harcamaları diğer yandan memur ve emeklilere yapılan zamlarla bütçe açığının çok daha fazla yükselmesi riski Hazine ve Maliye Bakanlığı'nı harekete geçirdi. Merkez Bankası'nın parasal sıkılaştırmayı hızlandırırken bankaların reel sektörü fonlamada çekingen davrandığı bir dönemde, Hazine ve Maliye Bakanlığı vergi alacaklarının peşine düştü.

Torba kanun teklifi ile kamunun ek borçlanma yetkisi 2 trilyon 181 milyar liraya yükseltilmesine rağmen, daha az borçlanmak isteyen Hazine ve Maliye Bakanlığı, vergi müfettişleri ve vergi daireleri aracılığıyla büyük bir borç tahsilat hamlesi başlattı. Bu kapsamda Maliye alacağının 1 trilyon lirayı bulduğu ifade ediliyor. Önce vergi daireleri aracılığıyla borcu bulunan mükellefleri tek tek görüşmeye çağıran Bakanlık, borçlarının en az yarısının peşin ödenmesini, kalan tutarın ise yılbaşına kadar ödemelerin istiyor.

Haciz işlemleri geçen hafta başlatıldı

Maliye'nin uyarılara karşın borcunu ödemeyen mükelleflere ise geçtiğimiz hafta itibarıyla haciz işlemi başlattığı bildiriliyor. Bu kapsamda en kolay haciz araba ve taşınmazlara uygulanabildiği için trafik ve tapu dairelerine mükellefler adına haciz yazıları da gönderildi. Yanı sıra bankalardaki hesaplara da haciz işleminin başladığı kaydediliyor. Bunların yeterli olmaması halinde ise BA-BS formları (mal/hizmet alım ve satımına yönelik beyan) üzerinden iş yapılan firmalara bildirimde bulunulduğu vurgulanıyor.

Maliye'den sözlü uyarı aldıktan sonra, finansman ihtiyacının karşılanması için bankaların kapısını çalan mükelleflerin önemli bölümünün finansman temin edemediği bildiriliyor. Bankadan kredi bulamayan mükelleflerin tecil ve taksitlendirme taleplerinin ise vergi dairelerinin yetki sınırları düşük olduğu için GİB'e gönderildiği, bunun da süreci uzattığı kaydediliyor. EKONOMİ'ye bilgi veren uzmanlar, çıkarılan bir iç genelge ile vergi dairesinin tecil ve taksitlendirme yetki tutarlarının artırılmasına rağmen, artırılmış tutarları da yeterli olmadığını kaydettiler. Son çıkarılan yapılandırma düzenlemesinde beklenen gelirin sağlanamadığına dikkat çeken gazetemiz yazarlarından Abdullah Tolu, kapsama giren 837 milyar liralık alacağın 350 milyar lirasının tahsil kabiliyeti bulunmadığını dile getiren Tolu, kalan kısmın da 200 milyar lirasının yapılandırıldığını belirtti. Bu süreçte her iki mükelleften birinin cari dönem borcunu ödemediği bilgisini veren Tolu, bu dönemde tahsilat oranının yüzde 51'e düştüğünü kaydetti.

Tolu: Şarta bakılmadan tecil ve taksit yapılmalı

Abdullah Tolu, toplam alacağı 1 trilyon liranın üzerinde olan Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın gelire ihtiyacı olduğunu belirterek vergi borcunu ödemekte zorlanan mükelleflerin tek seçeneğinin varlıklarını satmak olduğunu dile getirdi. Tolu, varlık satışının bir süreç gerektirdiğini bu nedenle şarta bakılmaksızın tecil ve taksitlendirme yapılmasını önerdi. Tolu ayrıca tahsilat sorununun uzun süredir devam ettiğine dikkat çekerek sadece tahsilatla uğraşacak bir tahsilat ihtisas dairesi kurulmasını önerisinde bulundu.

Saygılıoğlu: Zamanlamanın doğru olup olmadığı tartışılır

Gazetemiz yazarlarından Nevzat Saygılıoğlu ise Maliye'nin vergi alacağını tahsil etmesinin doğal görevi olduğunu belirtirken, özellikle son yıllarda yoğunlaşan yapılandırma, vergi afları, deprem vergisi gibi ilave yüklerin ister istemez mükellefleri vergi planlamasına yönlendirdiğini söyledi. Zorda olan şirketlerin önce vergiyi ödemediğine dikkat çeken Saygılıoğlu, "Önce çarkı çevirme isteği doğal ve genel bir firma refleksidir. Maliye talebinde haklı olmakla birlikte zamanlamanın doğru olup olmadığı tartışılır. Revize bütçeye göre vergi gelirlerinin yüzde 48'i tahsil edildi" dedi.

Merkez Bankası Başkanı Erkan'dan 'yol haritası' açıklaması

TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, “Enflasyon raporu toplantısında paylaştığımız yol haritamızı kademeli ve kararlı adımlarla uygulamaya devam ediyoruz” dedi.

Kuyumculuk sektörü temsilcileri Mücevher İhracatçıları Birliği Başkanı Burak Yakın liderliğinde Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Osman Çelik ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan ile bir araya geldi. Sektörün içinde bulunduğu durum hazırlanan bir sunumla anlatıldı.

Mücevher İhracatçıları Birliği (MİB) Başkanı ve TİM Yönetim Kurulu Üyesi Burak Yakın ve kuyumculuk sektörünün liderleri Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Osman Çelik ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan ile Ankara’da bir araya gelerek 250 binden fazla kuyumcuyu yakından ilgilendiren gelişmeleri ele aldılar. Özellikle altın ithalatına kota ve AB üyeleriyle STA anlaşması yapılan ülkelerden yapılan bitmiş ürün ithalatından ek vergi alınmaması uygulamasının neden açtığı son durum masaya yatırıldı.

Toplantıya MİB Başkanı Burak Yakın, MİB Yönetim Kurulu Üyeleri Murad Köşker ve Hüseyin Şaşmaz, İstanbul Kuyumcular Odası Başkanı Mustafa Atayık, İSO Kuyumculuk Komite Başkanı Fatih Kemahlı, İSO Meclis Üyesi Münir Üçkardeş, İTO Kuyumculuk Komite Başkanı Ercan Özboyacı, Nadir Metal Rafineri Yönetim Kurulu Başkanı Abdullah Tütüncü, Boğaziçi Kuyumculuk Hasan Basri Abdik ile Borsa aracı kurumlarını temsilen Uğuras Kıymetli Madenler Uğur Uras katıldılar.

Kuyumculuk sektörü alınan kararlardan nasıl etkilendiklerini anlatırken, MİB Başkanı Burak Yakın hazırlanan sunumla güncel tabloyu açıkladı.

Kuyumculuk sektörünün son 20 yılda çok önemli bir mesafe kat ederek dünya liderleri ile rekabet ettiği ve küresel Pazar payını pandemiye rağmen iki katına çıkarttığına dikkat çekilen sunumda, kuyumcuların mücevher üretmek için altın alırken İtalyan rakipleri karşısında 68 puan dezavantajlı oldukları anlatıldı. İtalyan mücevher firması 1 ons altına 1900+2 USD ödeyerek ulaşabilirken Türk mücevher üreticisinin 1900+70 USD ile ons başına 68 USD daha fazla ödediği ve bunun da sektörün küresel rekabetten çekilmesi anlamına geleceği; kararların etkili şekilde güncellenmemesi halinde Türkiye'deki üreticilerin İtalya, Dubai gibi başka ülkelere kayacağına dikkat çekildi.

Mücevher sektörünün Türkiye ekonomisine yüksek katma değer yaratmak için mücadele ettiğinin altını çizen Yakın, ekonomik dengeleri tesis için bazı kararların alınmasının doğal olduğunu ve alınan tüm kararlarda sektör olarak sorumluluk aldıklarını belirterek kararların yan etkilerinin sektörler için öldürücü olmamasının önemine dikkat çekti. Yakın, son yıllarda çok sayıda yabancıların yatırım yaptığını ve Türkiye'nin Asyalı, Arap, Afrikalı, Avrupalı işadamları için çok önemli bir seçenek haline geldiğini anlattı.

Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Osman Çelik, hükümet olarak makro dengeleri tesis etmekle işe başladıklarını ve önlemlerin reel sektör üzerindeki yan etkilerini titizlikle takip ederek gerekli önlemleri alarak ilgili sektörlerin ihracattaki rekabetçi güçlerini geliştirmek istediklerini anlattı.

Erkan: Yol haritamızı kararlı adımlarla uyguluyoruz

Sektör temsilcilerinin sorunlarını dikkatle dinleyen TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, "2024 yılında dezenflasyonun sürdürülebilir şekilde başlamasını sağlayacak zemini oluşturmak için Enflasyon Raporu toplantımızda kamuoyuyla paylaştığımız yol haritamızı kademeli ve kararlı adımlarla uygulamaya devam ediyoruz." dedi.

Türkiye'de altın ithalatında son dönemde dikkat çekici artışlar yaşandığı ve bu durumun cari açık üzerinde de etkili olduğu belirtilen toplantıda geçiş sürecinde finansal istikrarın güçlendirilmesine yönelik makroihtiyati tedbirler uygulandığına dikkat çekildi. Diğer yandan, mücevher ihracatçıları gibi üretici kesimlerin desteklemeye devam edileceği belirtildi.

MİB Başkanı Burak Yakın, "Merkez Bankası Başkanımız Hafize Gaye Erkan sektörümüzü rahatlatacak ve enflasyona zarar vermeyecek çözümleri toplantı katılımcılarıyla paylaştı. TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı başta olmak üzere ilgili Bakanlıklarla birlikte sorunun en kısa sürede çözümü için yürütülecek çalışmalara yardımcı olacak." dedi.

Başkan Yakın, TCMB Başkanı Erkan'a çözüm odaklı yaklaşımı için sektör adına teşekkürlerini iletti.

Yılmaz'dan OVP açıklaması: Adım adım görülecek

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, "Orta vadede tek haneli enflasyona gitmeyi öngörüyoruz. Bunun politikalarını adım adım Orta Vadeli Program'da görme imkanı olacak" dedi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Afyonkarahisar ziyareti kapsamında iş dünyası temsilcileriyle bir araya geldi.

Yılmaz, eylülde Orta Vadeli Program'ı (OVP) ve ekimde 12. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nı Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) gündemine taşıyacaklarını söyledi.

"OVP'nin üç ana ayağı var" diyen Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Birincisi, para politikamızın ana çerçevesi, güncellenmiş haliyle OVP'de yer alacak. Detayları tabii Merkez Bankamızı ilgilendiriyor. İkinci husus, maliye politikamız, detaylı bir şekilde Orta Vadeli Program'da yer alacak. Oradaki temel prensibimiz de şu: Depremden kaynaklanan belli bir süreli harcamalar hariç olmak üzere bütçe açıklarımızın, milli gelire oranını Avrupa Birliği standartlarında, civarda tutmak. Bu perspektif içinde, bir taraftan gelir politikalarımızla bir taraftan da harcama politikalarımızla kamunun belli bir disiplin içinde ve uygun şartlar altında bütçesini yönetmek. Bunun detayları OVP'de kurum kurum tavanlarıyla birlikte yer almış olacak üç yıllık bir perspektifte.

Diğer taraftan yapısal reformlar çok çok önemli. Biz, işte bu istişare toplantılarını bu yüzden yapıyoruz doğrusu. İş dünyasıyla, bugüne kadar işveren kesimiyle,

sendikalarla, emek kesimiyle gerek memur sendikalarıyla gerek işçi sendikalarıyla görüşmelerimiz oldu. Yine TOBB'la bütün illerimizden gelen odalarla, borsalarla istişarelerimiz oldu. Yerelde yaptığımız Afyonkarahisar ve Diyarbakır'da, başka illerimizde yerel düzeyde de istişare toplantılarımız oldu. Pazartesi de tarım kesimiyle ilgili yine bir istişare toplantımız var. Bütün buralardan gelen fikirleri süzerek yapısal reform gündemimizi oluşturuyoruz."

OVP ile öngörülebilirliği sağlamayı amaçladıklarını, ekonominin düşmanının belirsizlik olduğunu vurgulayan Yılmaz, siyasi belirsizliklerin mayıs seçimleriyle ortadan kalktığını, OVP ile teknik anlamda da öngörülebilirliği güçlendiren bir çerçeveye sahip olacaklarını kaydetti.

Yılmaz, bu çerçevede bir taraftan yatırım, istihdam, üretim, ihracat çerçevesinde kalkınma sürecini devam ettireceklerini, diğer taraftan da özellikle enflasyonla mücadeleyi kararlı şekilde sürdürerek istikrar içinde büyüyen Türkiye hedefini gerçekleştireceklerini söyledi.

Yılmaz, açıklamasının sonunda, "Orta vadede tek haneli enflasyona gitmeyi öngörüyoruz. Bunun politikalarını adım adım Orta Vadeli Program'da görme imkanı olacak." dedi.

Bankalarda TL mevduat kapma yarışı başlıyor

KKM'den TL mevduata dönüşüm hedefleri ile Merkez Bankası'nın faiz artışı sonrasında bu hafta bankacılık yeni bir döneme giriyor. Dönüşüm hedeflerini yakalamak için bankaların TL vadeli mevduat faizlerini yüzde 40'tan açması bekleniyor.

ŞEBNEM TURHAN

Kur korumalı mevduatın TL mevduata dönüşüm için önceki hafta Merkez Bankası tarafından devreye alınan uygulamalarda hesaplama tarihi bugün başlıyor. Bankacılık sektörü alınan kararlar gereği TL dönüşlü KKM hesaplarından yüzde 50, döviz dönüşlü KKM hesaplarından ise yüzde 5 TL vadeli mevduata dönüşüm hedefini tutturmak zorunda. Bunu tutturamayan bankalar menkul kıymet alımı ile karşı karşıya kalacak. Bankacılık sektörü kaynakları geçen hafta hafif kıpırdanma başlayan TL mevduat faizlerinde asıl hareketin bu hafta olmasını bekliyor. Yüzde 30'un üzerine gelen 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizlerinin yüzde 35- 40 seviyelerine yükselmesi öngörülüyor.

Döviz ve enflasyon artışı beklentisi

Geçen hafta bankacılık sektörü kaynakları TL mevduat faizlerinde hafif kıpırdanma olduğunu ve yüzde 33 seviyelerinin görüldüğünü belirtirken kur korumalı mevduat faizlerinin ise Merkez Bankası'nın faiz artışı öncesinde yüzde 17,5'e düştüğünü belirtti. Merkez Bankası'nın faiz artırımını sonrasında çoğu bankanın kur korumalı mevduat faiz oranını yüzde 25 seviyesine çektiğini belirten bankacılık sektörü

kaynakları TL mevduat faizi için asıl yükselişin ise bu hafta yaşanmasını beklediğini vurguladı.

Türkiye İş Bankası Genel Müdürü Hakan Aran da geçen hafta yaptığı açıklamada kararın etkilerinin pazartesi gününden itibaren görüneceğine dikkat çekerken kura endeksli müşteriler olduğu için TL mevduattan KKM'ye geçenlere 3 ayda kur artışını karşılayacak faiz oranları ile TL vadeli mevduat ürününün sunulması gerektiğini dile getirdi. Aran faiz oranının belirlenmesi için Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi'ne işaret etti, ankette 12 ay sonu enflasyon beklentisi yüzde 42,01 seviyesinde bulunuyor.

Karar öncesi yüzde 30 seviyesinde

Merkez Bankası verilerine göre kur korumalı mevduattan TL vadeli mevduata dönüş hedefi zorunluluğu kararı açıklanmadan önceki hafta yani 18 Ağustos itibariyle 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizleri ortalama yüzde 30,06 seviyesinde bulunuyor.

Mevduat faizleri haziran ortasında yüzde 40'ın üzerine çıkmıştı. Ardından sadeleşme adımlarıyla birlikte mevduat faizlerinde düşüş gözlenmeye başlamış ve bazı bankalarda bu oran yüzde 25'in altına gerilemişti. Ancak Merkez Bankası ortalama verisine göre ise yüzde 27 seviyesinin altına inmedi. Bankaların 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizi geçen hafta itibariyle ise farklılık sergiledi. Bazı büyük bankalar dönüşüm hedefi henüz devreye girmediği için 3 aya kadar vadeli TL mevduat faizini yüzde 30'un altında bırakırken, bazı kamu bankaları yüzde 33 seviyesinde faiz önerdi. Bazı özel bankalar daha hızlı harekete geçti ve geçen hafta itibariyle yüzde 36 faiz oranları ile TL vadeli mevduat faizi yarışına önden başladı.

İhtiyaç kredi faizi son iki aydır TL mevduat faizinin üzerinde seyretmeye devam ediyor. 18 Ağustos itibariyle ise ihtiyaç kredi faizi yüzde 47,12 seviyesinde bulunuyor. Taşıt kredi faizi yüzde 38,13, konut kredi faizi ise yüzde 36,40 seviyelerinde. Kurumsal kredi kartı ve kredili mevduat hesabı hariç TL ticari kredi faizleri ise ortalamada yüzde 31,28 olarak görülüyor.

■ TİCARİ KREDİDE FAİZ SINIRI YÜZDE 56,25'E ÇIKIYOR

Merkez Bankası'nın politika faizini yüzde 25'e çıkarması sonrasında bankaların ticari kredi için menkul kıymet alım zorunluluğuna düşmeden uygulayabilecekleri faiz oranı da yükseldi. Merkez Bankası 1 Eylül itibariyle uygulanacak referans faiz oranlarını açıkladı. Buna göre yıllık referans bileşik faiz oranı yüzde 31,25'e çıktı. Bankalar ticari kredi için yıllık bileşik referans faiz oranının 1.8 katını uygulayabiliyor bu oran da yüzde 56,25'e yükseldi. İhtiyaç kredisi için ise 2 katına kadar menkul kıymet alım zorunluluğu dışında kalınıyor. Bu oran da yüzde 62,5 seviyesinde bulunuyor. Bankacılık sektörü eylül itibariyle kredi faizlerini de yükseltecek ve beklenti mevduat faizinin üzerinde uygulanabilecek kredi faizleri de piyasadaki kredi sıkışıklığının giderilmesine yardımcı olacak.

Bankacılık sektöründe ortalama kredi ve mevduat faizleri (%)

	İhtiyaç	Taşıt	Konut	Ticari*	Mevduat**
02-06-2023	40,14	30,88	18,05	14,23	37,39
09-06-2023	40,02	32,57	18,14	14,53	39,42
16-06-2023	41,68	34,03	21,85	14,39	40,72
23-06-2023	41,52	34,02	23,98	15,10	41,98
30-06-2023	43,96	36,22	24,45	18,39	38,45
07-07-2023	47,95	41,22	28,30	25,23	37,83
14-07-2023	48,13	41,34	32,58	24,96	34,99
21-07-2023	47,89	40,28	34,09	24,88	30,36
28-07-2023	46,45	39,13	33,99	24,28	29,32
04-08-2023	47,72	36,64	35,10	30,80	27,77
11-08-2023	48,01	39,23	36,45	31,69	29,06
18-08-2023	47,12	38,13	36,40	31,28	30,06

** Kurumsal kredi ve KMH hariç, ** 3 aya kadar vadeli

Ekonomist Acemoğlu: Dört politika değişikliği gerekiyor

MB'nin son faiz artırımını değerlendiren Prof. Dr. Daron Acemoğlu, “Doğru yöne doğru bir adım. Ama arkasının gelip gelmeyeceği belli değil” dedi. “Bence Türkiye ve Türk halkını zor günler bekliyor” yorumunda bulunan Acemoğlu, yapılmasını gerekli gördüğü 4 politika değişikliği paylaştı.

Ekonomist Prof. Dr. Daron Acemoğlu, Merkez Bankası'nın 750 baz puanlık faiz artışına ilişkin sosyal medya hesabından değerlendirmelerde bulundu.

Faiz artırımının doğru yönde bir karar olduğunu söyleyen Acemoğlu, “Doğru politikalara doğru giden yolun daha en başındayız. Sadece yüksek faiz aktarılmasıyla ekonomi düzelmez” dedi.

Acemoğlu, değerlendirmesinde “yapılması gerekli gördüğü dört politika değişikliği olduğunu” belirterek şunları sıraladı:

- Birincisi faizleri arttırıp enflasyonu kontrol altına almaya başlamak için **reel faizleri sıfırın üstüne doğru taşımak**.
- İkincisi, aynı sırada **kurumsal reform sürecine** başlamak.
- Üçüncü olarak enflasyona karşı mücadele ve kurumsal yapıdaki reformların başlangıcıyla beraber **yurtdışından kaynak getirilmesi**.

Dördüncüsü ise **fakirliğin artmamasını** sağlamak.

Faiz kararına ilişkin “Doğru yöne doğru bir adım, ama bence arkası gelip gelmeyeceği belli değil” diyen Acemoğlu, “Bence Türkiye ve Türk halkını zor günler bekliyor” ifadelerini kullandı.

Daron Acemoğlu’nun X (Twitter) hesabından yaptığı değerlendirme şöyle:

“Merkez Bankası’nın faizi arttırması konusunda bazı düşünceler. Objektif olarak baktığımız zaman 7.50% faiz artırımını doğru yönde bir karar.

Geçen ayki hayal kırıklığı yaratan ve beklentinin çok altında kalan faiz artırımından sonra, bu yeni karar Merkez Bankası’nın belki de gerçekten enflasyona karşı mücadeleye başladığının göstergesi olabilir.

Ama bence doğru politikalara doğru giden yolun daha en başındayız. Sadece yüksek faiz aktarılmasıyla ekonomi düzelmez. Benim bu konuda hep vurguladığım ve yapılması gerekli gördüğüm dört politika değişikliği var.

Birincisi faizleri arttırıp enflasyonu kontrol altına almaya başlamak için reel faizleri sıfırın üstüne doğru taşımak. Bu enflasyona karşı mücadele için çok önemli. Bu birinci maddenin başındayız. Ben hala emin değilim devlet bankaları duracak mı?

Başka yollardan rant dağıtımına devam edilebilirler. Yani şimdilik sadece birincinin bir bölümüne doğru bir adım atıldı.

İkincisi, aynı sırada kurumsal reform sürecine başlamak. Bu da çok önemli. Bu süreç ifade özgürlüğü ve demokratik hakların kuvvetlendirilmesi ile başlamalı. Ama aynı zamanda ekonomiyi direk olarak etkileyecek yapısal reformlar da çok önemli.

Bunların içinde yolsuzluğu kontrol altına almak, rekabeti azaltan uygulamaları durdurmak, yargı kurumlarının bağımsızlığını sağlamak ve yatırımın önünün açılması özellikle önemli. Bu konularda hiçbir gelişme yok ve olacağını düşünmüyorum.

Benim Murat Üçer’ile beraber yaptığım analizde Türkiye’nin en büyük problemlerinin verimsizlik ve teknolojik gerilik olduğu ortaya çıkıyor. Bunlar kurumsal ve büyük yapısal reformlar olmadan çözülemeyecek problemler.

Bu verimsizlik devam ettiği sürece de ücretler reel olarak artmayacak ve enflasyonu tetikleyecek problemler her zaman ortaya çıkacak. Fakirlik ve işsizlik problemleri devam edecek.

Üçüncü olarak enflasyona karşı mücadele ve kurumsal yapıdaki reformların başlangıcıyla beraber yurtdışından kaynak getirilmesi. Bu kaynaklar şirket ve banka

bilançolarındaki kötü durumu düzeltmek için ve depremden dolayı ortaya çıkan büyük harcama gerekliliği için kullanılmalıdır.

Bu konuda bir şey yapılacak mı? Ekonomi kurmayları tabii ki yurtdışından kaynak getirmek istiyorlar. Ama bunları doğru kullanacaklarına emin değilim. Türkiye bankalarının ve şirketlerinin gerçek durumunun ne olduğunu şu ana kadar tartışmadılar.

Mehmet Şimşek bundan önceki bakanlık döneminde bol kaynak vardı ve bu kaynaklar doğru kullanılmadı. Türkiye'nin üretkenliğinin en düşük olduğu dönemdi bu dönem. Şimdi birden bire doğru kararları mı almaya başlayacaklar?

Dördüncüsü ise fakirliğin artmamasını sağlamak. Yurtdışından gelen kaynaklarla ve iyi bir yola oturtulan kurumsal reformlarla beraber hem yatırımı arttırmak hem de sosyal güvenlik ağını kuvvetlendirmek lazım. Bu konuda hükümetin doğru politikaları izleyeceğinden de emin değilim.

Sonuç olarak doğru yöne doğru bir adım, ama bence arkası gelip gelmeyeceği belli değil. Bence Türkiye ve Türk halkını zor günler bekliyor”.

Bakanlık, IMF iddialarını yalanladı

Hazine ve Maliye Bakanlığı, IMF'den destek istendiği iddialarını yalanladı. IMF'nin Türkiye ekibinin değiştiği, bu nedenle Türkiye'nin son dönemdeki ekonomi politikalarını daha yakından öğrenmek isteyebilecekleri için teknik ve rutin bir ziyarette bulunabileceği bildirildi.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, IMF'den destek istendiği ve bu nedenle bir heyetin Türkiye'ye geleceği iddialarının doğru olmadığını bildirdi.

AA muhabirine bilgi veren Bakanlık yetkilileri, basına yansıyan "IMF heyetinin Türkiye'nin talebiyle ülkeye geleceği" iddialarının gerçeği yansıtmadığını vurguladı.

Türkiye'nin IMF'den destek istediği, heyetin bu nedenle ülkeye geleceği iddiasının doğru olmadığına işaret eden yetkililer, Bakanlığın heyete yönelik resmi bir daveti bulunmadığını ancak heyetin, IMF'nin Türkiye ile ilgili teknik ekibinde kısa süre önce değişiklikler olduğunu ve ekibe yeni üyeler katıldığını, diğer ülkelerde de mutat olduğu üzere, yeni ekibin, ülkeyi tanımak, kendi paydaşlarıyla tanışmak ve Türkiye'nin son dönemdeki ekonomi politikalarını daha yakından öğrenmek isteyebilecekleri için teknik ve rutin bir ziyarette bulunabileceğini kaydetti.

Basında IMF heyetinin eylül ayında Türkiye'ye geleceği ve yılsonuna kadar Türkiye hakkında bir rapor hazırlayacağı öne sürüldü.

Faiz niye 7,5 puan artırıldı?

Alaattin AKTAŞ

28 Ağustos 2023 Pazartesi

Sizce de bir tuhaflık yok mu? Hemen herkes faizin en fazla 2.5 puan artırılacağını beklerken, hatta kimi tahminlerde bu orana bile çıkmayacağı dile getiriliyorken, siyaseten de hiç artış olmasın isteniyorken faiz niye 7.5 puan birden artırıldı?

“Faizi bir artıralım ki enflasyonun beli kırılsın, döviz bir anda gerilesin, vatandaş KKM’den hızla uzaklaşsın” diye düşünülmüşse 7.5 puan artış bunları sağlamaz.

“Bu daha başlangıç, devamı gelecek, her ay 7.5 puan, 7.5 puan artış yapılacak” deniliyorsa bilemeyiz de o da biraz zor.

Öyleyse geçen toplantıda faiz neden beklenmedik şekilde 7.5 puan artırıldı?

Yoksa kulaktan kulağa yayılan bazı iddialar gerçek de onlar yüzünden mi böylesine sürpriz sayılabilecek bir artışa yönelmek gerekti?

Acaba kısa bir süre öncesine kadar yere göğe sığdıramadığımız gerçekte tam bir dolarizasyon olan ama adeta inadına **“liralaşma”** diye lanse etmeye çalıştığımız şu ucube KKM uygulamasından çıkış için atılan adımların faiz kararıyla bir ilgisi var mı? Gerçi KKM yükünü hafifletme amaçlı düzenleme de kendi içinde ucube sayılmaz değil ya! Ortada örtülü bir itiraf var aslında:

“KKM diye bir uygulama icat ettik. Artık yükün altından kalkamıyoruz. Bütçedeki yükü Merkez Bankası’na aktararak gizledik ama yine de bu yük çok fazla. Bankalar, top sizde! Ne yapın yapın, artık KKM’yi devam ettirmemenin yolunu bulun! Yoksa ceza yolda, ona göre!”

Ama bu KKM sorununda sanki buzdağının görünen kısmı. Merkez Bankası kur farkı yükünü maliyeti yüksek de olsa ödüyor, bundan sonra da öderdi.

Yabancı “Önce KKM” mi dedi?

Acaba yurtdışında döviz aradığımız bazı kaynaklar “Siz n’apıyorsunuz” demiş olabilir mi:

“Siz şimdi bizden döviz istiyorsunuz, ihtiyacınız var, tamam. Rasyonel bir ekonomi politikası uygulayacağınızı da söylüyorsunuz, ona da tamam, uygulayabileceğinizi varsayalım. İyi güzel de, biz size fon sağlasak o döviz ne yapacaksınız? Kur korumalı mevduatın vadesi gelince Türk vatandaşlarına, Türk şirketlerine döviz satacaksınız, yani bu döviz oraya gidecek, öyle değil mi? Bu dövizle ne yatırım yapacaksınız, ne borç ödeyeceksiniz; bu dövizle KKM yükünü hafifletmeye çalışacaksınız. Onun için siz önce şu KKM belasını bir savuşturun, nasıl yaparsanız artık, sonra konuşalım...”

Mealene böyle söylenmiş olabilir mi? Pekala mümkün...

Dolayısıyla KKM için alınmış kararın iki boyutlu olduğunu varsaymak gerek. Birinci etken tabii ki bu uygulamanın Merkez Bankası'na çok büyük yük getirmesi ve bundan kurtulma çabası. İkinci etken de bin bir zorlukla almaya çalıştığımız dış kaynağı içeride adeta har vurup harman savurduğumuzun en azından **“dış güçler”** tarafından görülmüş olması.

KKM kararının işlemesi için...

KKM'yi, yükü bankalara yıkmak suretiyle yavaş yavaş eritmeye dönük amacın gerçekleşmesi için faizin yükselmesi gerekiyor. Hem bankaların TL mevduata verdikleri faizin, hem Merkez Bankası faizinin.

Bir yandan bankaların TL mevduat faizlerini yükseltmelerini gerekli kılacak KKM adını atacaksınız; ama diğer yandan politika faizi ile mevduat faizi ve diğer faizler arasındaki makası çok açık tutmaya devam edeceksiniz.

Gerçi faizin yüzde 25'e çıkarılması tabii ki makası tümüyle kapatmadı, yalnızca daralttı ama bu faiz kararıyla birlikte bankacılık sistemi nefes aldı.

Bankalar kredi verebilir hale geldi. KKM için faiz artırmak zorunda kalacak bankaların kredi açamıyor olması sistemi çok zorlayacaktı, şimdi o zorluk bir ölçüde aşıldı.

Yüzde 62'ye gidecek enflasyona yüzde 25 faiz yeter mi?

Merkez Bankası'nın faizi tahminlerin çok ötesinde artırıp yüzde 25'e çıkarmasını üç başkan yardımcısının (aynı zamanda üç PPK üyesinin) değişmesine bağlayanlar var. Diyelim bu görüş doğru.

Şu durumda temmuz toplantısında Başkan Gaye Erkan faizi 2.5 puandan fazla artırmak istedi de diğer üyeler mi engel oldu yani?

Ya da koşullar öylesine değişti ki temmuzda yüzde 15'ten yüzde 17.5'e çıkmak yeterliydi ama ağustosta bu kez 7.5 puan artış gerekti.

O zaman başka bir soru gündeme gelir:

Bir ayda ne değişti?

Bu sorunun yanıtı PPK metninde var.

PPK'nın geçen haftaki toplantısına ilişkin açıklamada dikkat çeken bir ifade yer aldı. Önceki açıklamalarda yıl sonu enflasyonuna pek değinilmezdi. Bu kez ise **“Enflasyonun yıl sonunda enflasyon raporundaki tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredeceği”** vurgulandı. Enflasyon raporundaki yıl sonu oranı için üst sınır ne, yüzde 62! Dolayısıyla artık Merkez Bankası'nın yıl sonu tahminini örtülü bir revizyonla yüzde 62'ye çıkardığını söylemek yanlış olmasa gerek.

şimdi görünürde şöyle bir tablo oluşuyor:

“Enflasyon tahmini örtülü biçimde yukarı çekilerek yüzde 58'den yüzde 62'ye çıkarıldı, faiz de bu durum göz önüne alınarak daha yüksek oranda artırıldı.”

Acaba?

Acaba gerçekten öyle mi? Faizin beklentilerin üstünde artırılması enflasyon tahminindeki yükselişe mi bağlı, gerekçe bu kadar basit mi?

Ya da şöyle mi sorsak ki:

“Yoksa siz faizin yüzde 25'e çıkarılmasındaki temel amacın enflasyonla mücadele olduğunu düşünenlerden misiniz?”

Faizin yükseltilmesinin enflasyonla mücadeleye katkı vermeyeceği söylenemez tabii ki. Ama 17.5'ten 25'e çıkışı yalnızca enflasyon amacına bağlamak bana sanki eksik bir değerlendirme gibi geliyor.

Enflasyonun yüzde 62'ye doğru gittiğini kabul eden Merkez Bankası eğer bu orana uygun bir faiz politikası güdecekse önümüzdeki dört ayda toplam 30 puan kadar faiz artırmak durumundadır. Yani her ay 7.5 puan!

Mümkün mü? Hiç sanmıyorum.

Öyleyse bu toplantıda ne oldu da 7.5 puanlık artışa gidildi?

Kim itti Merkez Bankası'nı!

Para yok, para!

Körfez ülkeleri vardı; canımız, ciğerimiz, kara gün dostumuz! Onlar da kesti parayı.

Batı mı; onların ne dediğini girişte aktardım. Onlar “**küçük**” IMF gibi davranıyor, verecekleri paranın ne yapılacağını sorguluyor. KKM belasından bir an önce kurtulmak, bu yükü en azından hafifletmek gerekiyordu, bu şart belki iyi de oldu.

Ama bize acilen para gerek para; yani döviz.

Nasıl ve nereden bulacağız bu döviz?

Belki daha önemlisi, ne yaparsak bulabileceğiz?

Yaptık zaten; KKM için adım attık ve faizi tahminlerin ötesinde artırdık.

Bunları yaptık diye Türkiye’ye doğrudan yatırım geleceğini kimse beklemesin. Bazı varlık satışları tanım gereği doğrudan yatırım sayılacak ama biliyoruz ki bunlar gerçek anlamda doğrudan yatırım değil. Gerçi zaten bu ayrımlara bakacak halimiz mi var ki...

Bize can suyu olacak sıcak para lazım.

Para verecek olan da yüksek faiz ister.

Bir de öncesinde verdiği paranın çarçur edilmemesini.

Bakınız KKM düzenlemesi!

TEŞEKKÜR

Sağ elimde ortopedik bir sorun yaşadım ve bu yüzden yazılarıma bir süre ara vermem gerekti. Bilgisayarda on parmak yazdığım için bu dönemde yazmam mümkün olmadı. Geçmiş olsun dileklerini ileten tüm dostlara teşekkür ederim.

Günöbirlik politikalaradan, makroekonomik çerçeveve geçmek

Maruf BUZCUGİL

28 Ağustos 2023 Pazartesi

Merkez Bankası geçen hafta politika faizini 7,5 puan birden artırarak iç ve dış piyasalara, hareket alanı bulduğunda “doğru zamanda, gerektiği kadar” faiz artışına gidebileceğini, faiz silahına ihtiyaç ölçüsünde başvurabileceğini gösterdi. Bu şok adımla Başkan Hafize Gaye Erkan’ın 27 Temmuz’daki enflasyon raporu sunumunda duyurduğu yeniden fiyat istikrarının birinci öncelik olacağı, enflasyonla mücadelenin adım adım ilerleyeceği mesajları belli ölçüde örtüştü. İktidarın en yetkili kişilerle dile getirdiği “para politikasının önemsizleştiği” yaklaşımını terk ettiği de yenilenmiş Merkez Bankası Para Politikası Kurulu’nun (PPK) kararıyla tescil edildi. Erkan başkanlığında Osman Cevdet Akçay, Yaşar Fatih Karahan, Hatice Karahan’ın yeni üyeler olarak ilk kez katıldığı PPK toplantısında politika faizi 7,5 puan birden artırılarak yüzde 17,5’den yüzde 25’e yükseltildi. PPK duyurusundaki “Kurul, dezenflasyonun en kısa sürede tesisi, enflasyon beklentilerinin çıpalanması, fiyatlama davranışlarındaki bozulmanın kontrol altına alınması için parasal sıkılaştırma sürecinin devamına karar vermiştir” vurgusu dikkati çekti.

Siyasi irade “makro çerçeveve” nasıl yansıyacak?

İktidarın seçim ekonomisinin bozduğu dengeleri yerine oturtabilmek, dış kaynak girişi sağlayabilmek için “rasyonel zemine dönüş” ile görevlendirdiği Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek de PPK kararına “Kararlıyız! Fiyat istikrarı en büyük önceliğimiz” mesajıyla destek verdi. Şimdi ekonomi çevrelerinde yanıtı merak edilen soru “Siyasi irade, Şimşek ve Merkez Bankası’na hareket alanı yaratacak, para politikasının yaslanacağı makroekonomik çerçeveve nasıl yansıyacak?”

Hazırlıkları süren OVP 2024- 2026’nın enflasyonla mücadelele (dezenflasyon) imkan verecek, akılcı zemini yaratacak yapısal reformları yaşama geçirecek makroekonomik çerçeveveyi oluşturup oluşturmayacağı tartışılıyor. Şiddetle ihtiyaç duyulan dış kaynak akışının bir türlü başlamamasının da uluslararası yatırımcıların güven verecek bir makroekonomik çerçeve sunacak program beklentisinden kaynaklandığı ekonomi çevrelerinde yüksek perdeden dile getiriliyor. IMF programına

kesinlikle ihtiyaç olmadığı iktidar ve muhalefet çevrelerince dile getirilse de uluslararası yatırımcıların en azından IMF'in gözlemine açılan bir program beklentisinde olduğu söylentileri ekonomi kulislerinde konuşuluyor.

"Uluslararası yatırımcılar para politikasının yaslanacağı, olumsuz beklentileri kırarak, makroekonomik çerçevenin oluşmasını bekliyor."

21 yılda yatırıma harcanan 194 milyar dolar neler sağladı?

Geçen hafta Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdülkadir Uraloğlu benim de aralarında olduğum bir grup gazeteciyle bir araya geldi. Son 21 yılda yapılan altyapı yatırımları ve 2054 yatırım perspektifiyle ilgili bilgiler veren Uraloğlu, son 21 yılda ulaşım ve iletişim altyapısındaki yatırımlara harcanan 194 milyar doların sağladığı kazanımları şöyle sıraladı: "Bakanlık olarak yaklaşık 1 trilyon 260 milyar dolarlık üretime katkı sağlamışız. Gayrisafi yurt içi hasılaya 606 milyon dolarlık bir katkı verilmiş. İhracata yine yaklaşık 110 milyar dolarlık bir katkı sağlamışız. Vergiye 31,6 milyar dolarlık bir katkı sağlamışız ve her yıl da yaklaşık 1 milyon kişiye doğrudan ve dolaylı olarak istihdam yaratılmış."

Altyapı yatırımlarında 2050 hedefine yön veren bilgiler

■ 2020-2050 yılları arasında ulaşımaya yönelik talebin yolcu sayısı ve kilometre olarak tam 2 katına çıkması öngörülüyor.

■ 2020 yılında 12 milyar ton olan dünya ticaret hacminin 2030 yılında 25 milyar tona, 2050 yılında 95 milyar tona ve 2100 yılında ise 150 milyar tona çıkacağı tahmin ediliyor.

■ Türkiye nüfusunun 2029'da 92,5 milyon, 2035'te 98 milyon ve 2053'te de 112,6 milyona çıkacağı tahmin ediliyor.

■ Bin kişiye düşen araç sahipliği sayısı şu anda Avrupa'da 500-600'ler civarındayken Türkiye'de 160-170 civarında. Bin kişiye düşen araç sayısının 2050 yılında Türkiye'de 500'e çıkması yani her 2 kişiden birisinin araç sahibi olacağı öngörülüyor.

■ Türkiye'de halen yaklaşık 26,5 milyon olan araç sayısının 2050 yılında yaklaşık 55 milyona çıkacağı tahmin ediliyor.

İşletmelerin % 99,8'inin kredilerdeki payı %27,7

Naki BAKIR

28 Ağustos 2023 Pazartesi

Ekonomi yönetimi kredi garanti sistemi kapsamında küçük ve orta boş işletmelere (KOBİ) kullanılabilecek kredi garanti limitlerini artırmaya hazırlanırken, istihdam ve üretime katkıları ile ülke ekonomisinin adeta omurgasını oluşturan KOBİ'lerin, ülkedeki tüm işletmelerin sayıca yüzde 99,8'ini oluşturmalarına rağmen, bankacılık sektörü toplam kredilerinden ancak dörtte bir pay alabildiği belirlendi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre 18 Ağustos itibariyle bankacılık sektörü toplam kredi hacmi 10 trilyon 366 milyar liraya ulaşırken, 250 kişiden az çalışan istihdam eden, yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 500 milyon lirayı aşmayan işletmeler olan KOBİ'lerin kredi bakiyesi 2 trilyon 869,9 milyar lira ile bunun yüzde 27,7'sini oluşturdu. Başka deyişle toplam kredilerin yüzde 72,3'ü büyük ölçekli ticari kuruluşlar ve tüketicilere kullanıldı.

Bankacılık sektörünün KOBİ kredileri (Milyar TL)							
	Haziran	Aralık	Haziran	İlk 6 ay		Son bir yıl	
	2022	2022	2023	Net fonl.	Artış, %	Net Fonl.	Artış, %
İŞLETME ÖLÇEĞİNE GÖRE							
TOPLAM KOBİ KREDİLERİ	1.511,4	2.028,6	2.831,7	803,1	39,6	1.320,2	87,4
Mikro İşletmeler	424,1	593,1	899,4	306,3	51,6	475,3	112,1
Küçük İşletmeler	509,4	680,3	924,8	244,5	35,9	415,4	81,6
Orta Büyüklükteki İşletmeler	578,0	755,2	1.007,5	252,3	33,4	429,5	74,3
BANKA GRUPLARINA GÖRE							
Mevduat bankaları	1.295,1	1.739,0	2.378,8	639,9	36,8	1.083,7	83,7
-Kamu	635,5	874,5	1.330,7	456,2	52,2	695,2	109,4
-Yerli özel	385,8	476,9	567,5	90,6	19,0	181,7	47,1
-Yabancı	273,8	387,5	480,6	93,1	24,0	206,9	75,6
Katılım bankaları	164,6	225,9	349,4	123,5	54,7	184,9	112,3
Kalkınma ve yatırım bankaları	51,7	63,7	103,4	39,7	62,3	51,7	99,8

KOBİ'lerin banka kredilerindeki payı son on yılda çok değişmedi. 2013 sonunda yüzde 25,9 olan pay, pandeminin ticari yaşamı sektöre uğrattığı 2021'in sonunda yüzde 21,9'a kadar indi. Hayatın normale dönmesiyle birlikte canlanan ticari faaliyetler paralelinde artan finansman kullanımı ile bu pay 2022 sonunda yüzde 26,8'e çıktı. 18 Ağustos itibarıyla yüzde 27,7 olan oranın geri ödemeler ve yeni kullanımlarla ay sonu bakiyesinin düşebileceği belirtiliyor.

KOBİ kredilerinin işletme ölçeği ve banka grubu bazında dağılımı gösteren, haziran sonu BDDK verilerine göre ise ülke genelinde sayıları 4 milyona yaklaşan bu işletmelere en fazla finansman, kamu mevduat bankalarından.

Haziran sonu itibarıyla bakiyesi 2 trilyon 831,7 milyar lira olan KOBİ kredilerinin 1 trilyon 330,7 milyar lirası üç kamu bankasına açıldı. Aynı tarihte yerli özel bankaların KOBİ kredi hacmi 567,5 milyar, yabancı mevduat bankalarının 480,6 milyar lira oldu. Buna göre toplam 2 trilyon 378,8 milyar liralık kısım mevduat bankalarınca kullandırıldı.

KOBİ kredileri ve toplamdaki payı (Milyar TL)			
	KOBİ Kredileri	Toplam Krediler	Pay (%)
2013	271,4	1.047,4	25,9
2014	333,3	1.240,7	26,9
2015	388,7	1.484,3	26,2
2016	420,5	1.733,6	24,3
2017	513,2	2.097,3	24,5
2018	611,3	2.393,1	25,5
2019	615,4	2.654,4	23,2
2020	848,8	3.574,6	23,7
2021	1.074,2	4.897,7	21,9
2022	2.028,6	7.576,5	26,8
2023 (18 Ağust.)	2.869,9	10.366,0	27,7

Katılım bankalarının KOBİ kredileri bu tarihte 349,4 milyar, kalkınma ve yatırım bankalarının bakiyesi de 103,4 milyar lira. Yılın ilk yarısında KOBİ'leri kamu mevduat bankaları net 456,2 milyar, yerli özel bankalar 90,6 milyar, yabancı bankalar 93,1 milyar, katılım bankaları 123,5 milyar, kalkınma ve yatırım bankaları da 39,7 milyar lira fonladı.

Bankacılık sektörünün 10 trilyon lirayı aşan kredi hacminde küçük ve orta boy işletmelere ait kısım 2,8 trilyon lira.

KOBİ kredilerinin 1,3 trilyon lira ile en büyük bölümü kamu mevduat bankalarınınca kullandırıldı.

Kredilerde 1 trilyon lira ile en büyük pay, 50-250 çalışanı ve 500 milyon liraya kadar yıllık satış hasılatı olan sayıca azınlıktaki 'orta boy' işletmelere ait.

İlk yarıda oransal bazda en yüksek artış yüzde 62,3'le kalkınma ve yatırım bankalarının KOBİ kredilerinde yaşandı. Bu dönemde katılım bankaları KOBİ kredi portföyünü yüzde 54,7, kamu mevduat bankaları yüzde 52,2, yerli özel bankalar yüzde 19, yabancı bankalar yüzde 24 büyüttü.

İşletme ölçeği ile kredi hacmi paralel

KOBİ kredileri hacminde en büyük bölümü, sayıca az, ancak çalışan sayısı ve mali kriteri daha yüksek 'orta boy' işletmelerin kullanımı oluşturuyor. Çalışan sayısı 50-250

kişi, yıllık satış hasılatı ya da mali bilançosu 500 milyon liraya kadar olan orta boy işletmenin haziran sonu itibarıyla toplam 133 bin dolayındaki hesaptaki kredi bakiyesi 1 trilyon 7,5 milyar lira ve bu da toplam KOBİ kredilerinin yüzde 35,6'sını oluşturuyor.

10-50 arası kişi çalıştıran, mali kriterleri 10-100 milyon lira arasında olan 'küçük' işletmeler, 480 bin dolayındaki hesapta toplam 924,8 milyar lira ile KOBİ kredilerinden yüzde 32,7 pay alıyor. Sayıca en büyük bölümü oluşturan, 10'dan az çalışanlı ve mali kriterde 10 milyon lirayı aşmayan 'mikro' işletmelerin 4 milyon dolayındaki hesapta kredi bakiyesi 899,4 milyar lira ve toplamdaki payı yüzde 31,8.

“KOBİ'ler istikrar faktörü”

25 Mayıs 2023'te Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararı ile çalışan sayısı ve yıllık satış hasılatı ya da mali bilançosundan herhangi biri bazında mali kriterleri güncellenen KOBİ'ler devletin KOBİ'lere yönelik destek ve teşviklerden yararlanabiliyor.

Türkiye'de de işletmelerin yaklaşık yüzde 99,8'ini oluşturan, aynı zamanda toplam istihdamın yüzde 77,8'ini, toplam yatırımların yüzde 53,2'sini, üretimin de yüzde 54,2'sini gerçekleştiren KOBİ'ler, ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip bulunuyor. Küçük ve orta ölçekli işletmeler, Dünya Bankası tarafından yalnızca ekonomik gelişimin değil sosyal dengenin ve istikrarın da en önemli aktörleri olarak ifade ediliyor.

Rasyonel zemine dönüş için bir adım daha atılacak

Yeni ekonomi yönetiminin, 'seçici kredi sıkılaştırması'na giderken, ekonomik kalkınma ve istikrar açısından önemli bir role sahip KOBİ'lerin finansmana erişimini kolaylaştıracak adım atması, ekonomi çevrelerinde olumlu karşılandı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in açıkladığı, kredi garanti sistemi kapsamında KOBİ başına kullanılabilecek azami kredi garanti limitlerinin artırılmasına yönelik önümüzdeki günlerde yayımlanması beklenen kararın, ekonomide rasyonel zemine dönüş yönünde önemli adımlardan biri olacağı değerlendiriliyor. Karara eklenecek geçici bir hükümlerle, KOBİ tanımı dışında olan ancak yeni yönetmelikle yapılan güncelleme sonucu KOBİ tanımına giren işletmelere sağlanacak, 2023 sonuna kadar 'KOBİ dışı işletmeler' için belirlenen kredi garanti limitlerinden yararlanabilme imkânı da önem taşıyor.

Uzmanlar, Türkiye'nin küresel ekonomik sistemde güçlü rol üstlenebilmesi için finansman imkanlarının artırılmasının yanında KOBİ'lerin rekabet gücünün ve verimliliklerinin yükseltilmesi, uluslararası piyasalarla entegrasyon süreçlerinin desteklenmesi, yatırım, üretim ve pazarlamada bu işletmelere teknik bilgi ve danışmanlık hizmetleri sağlanmasının önemine de işaret ediyor.

Vardiya sayısı 2'ye çıkıyor 3 dakikada 1 Togg üretilecek

Fikret ÇENGEL

28 Ağustos 2023 Pazartesi

Bugüne kadar 2 binden fazla tüketici ile buluşan Togg için üretimde gaza basıldı. Bu hafta fabrikada vardiya sayısı 2'ye çıkıyor. Hedef 3 dakikada bir araç üretmek. Togg teknoloji üssünde kusursuz üretim için her şey titizlikle yürütülüyor. Araçların pürüzsüz görünüşü için Emu kuşunun tüyleri kullanılıyor.

Sadece 5 yıl önce Türkiye'nin otomobili için düğmeye basılmıştı. BMC, Turkcell, Zorlu ve Anadolu Grubu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) öncülüğünde bir yapı oluşturularak Türkiye Otomobil Girişim Grubu yani kısaca Togg şirketi kuruldu. Şirketin başına Gürcan Karakaş getirildi, Gemlik'te 1 milyon 200 bin metrekare alana o gün için belirlenen 22 milyar lira maliyet ile fabrikanın temeli 2020'de atıldı.

2021 yılında otomobilin Togg markasıyla yapılacağı duyuruldu ve gövde tasarımı İtalyan Pininfarina ile yapılan araçların tanıtımı gerçekleşti. 2022 yılı Ekim ayında fabrika inşaatı tamamlandı ve 29 Ekim 2022 tarihinde ilk Togg üretim bandından "Anadolu Kırmızısı" rengiyle indi. Togg için 16-27 Mart 2023'te ön siparişleri alınmaya başladı.

Tam 177 bin araç için talep geldi ve 2023 yılı sonuna kadar 28 bin aracın teslim edileceği hedefi konuldu. Bu 5 yıllık süreçte Togg için çok şeyler söylendi. İlk yerli otomobilimiz olan Devrim hatırlatılarak, Togg'un da benzer bir hüsrana uğrayacağından tutun, araçların İtalya'da üretilip buraya hazır getirildiğine kadar hakkında bir sürü iddialar ortaya atıldı.

Bugüne kadar 2 binden fazla Togg sahibine ulaştırıldı ve yollardaki yerini aldı. Ancak iddialar devam etti ve hatta Gemlik'te üretim yapılmadığı dahi öne sürüldü.

Kampüste neler oluyor?

Geçtiğimiz günlerde CEO Gürcan Karakaş bir grup gazeteciyi fabrikada ağırlayarak 5 yıllık süreci ve kısa vade hedeflerini aktardı. Sanıyorum en kapsamlı fabrika ziyareti de bu şekilde gerçekleşmiş oldu.

Fabrika ziyaretine Togg CEO'su Karakaş'ın sunumu ile başlıyoruz. Gemlik'teki 'Teknoloji Üssü'nde sadece bir otomobil üretilmiyor. Üzerine basarak bu ifadeyle söze başlıyor Karakaş. Türkiye için teknolojik bir devrim yaşanıyor.

Burada sadece sadece A noktasından B noktasına giden bir araç değil, mobil bir yaşam ve yapay zeka ile desteklenen bir deneyim sunuluyor. Yapay zeka tabanlı araçlarda Trumore uygulaması üzerinden klimada sıcaklık, radyosu ve tüm ayarlar yapılabiliyor.

Böylece Togg T10x modelinde sesli asistan klimayı aç dediğinizde uygulama üzerinden belirlediğiniz ayarlara göre soğutma gerçekleştiriyor. Yine Togg, Türk Hava Yolları Miles&Smiles ile yaptığı iş birliğiyle dünyada karayolunda statü mili kazandıran ilk mobilite markası olacak. Türk Hava Yolları Yolcu Programı Miles&Smiles üyeleri, Togg mobilite ekosisteminin sunacağı fırsatları Mil ve statü Mil olmak üzere iki farklı Mile dönüştürebilecek.

Avrupa'nın en temiz

Araçlara akıllı cihaz denilmesinin sebeplerinde biri de Togg'un akıllı kontratlarında kullanılacak blok zinciri esaslı bir değer olacak tokenlerin de hayata geçiyor olması. 230 bin metrekareye yaklaşan kapalı alana girdiğimizde devasa bir otomasyon üssüne girdiğimizi görüyoruz.

Daha önce Mercedes gibi ve pek çok otomobil üretim tesisinden kullanılan Kuka robotu burada da bizi karşılıyor. 250 robot, bandın en başından başlayarak son noktaya gelene kadar bir kaç dakika içinde aracı hazır hale getiriyor. Dev bir konser salonunda yüzlerce enstrümanın eşsiz bir uyumu gibi burada da bir teknoloji senfonisi sergileniyor adeta. Avrupa'nın en temiz boyahanesi yine bu kampüste.

Emu kuşu tüyü ile pürüzsüz gövde

Üretim merkezinin arasında dolaşırken CEO Gürcan Karakaş, tek tek üretim bandının aşamalarını aktarıyor. Kapalı alan en maksimum verimlilikte kullanılıyor. Gövdeyi oluşturan döküm, Alman otomobil devleri için de üretim yapan Türk üreticilerince karşılanıyor.

Sadece döküm değil, arabanın birçok parçası için Gemlik ve çevresinde bir ekosistem yaratmış durumda. Kuka robotlarında parçalar birleştirilerek boyahane kısmına geliyor. Boyahane hattı birkaç işlemde oluşuyor. İlk olarak aracın boya öncesi en ufak tozdan dahi arınmasını sağlamak için kuş tüyünden yapılmış bir fırçalama otomasyonuna tabi tutuluyor. Avusturalya'da kökenli ve deve kuşuna olan

benzerliği ile dikkat çeken Emu kuşunun tüylerinden yapılan fırçalar tüm gövdede dolaşıyor.

Fıralamanın ardından gövde artık pürüzsüz bir şekilde boyama kısmına geçiyor. Bugüne kadar Anadolu kırmızısı ile Gemlik mavisini olarak gerçekleşen üretim ilk kez Pamukkale beyazı ile de görünüyor bantlarda. Akabinde gövdesi boyanan araç artık tamamlanmak üzere diğerk bölümlere hareket ediyor. Bu sırada araç 150 kontrol noktasından geçiyor. Otomasyonun başında ve kalite kontrol birimlerinde çalışan personel haftalar süren bir eğitimin ardından iş başı yapabiliyor.

Üretim kapasitesinin artırılması ve iki vardiyaya geçiş bu eğitimlerin ardından mümkün olacak. Fabrika çıkışında yüzlerce T10X gözüme çarpıyor. CEO karakaş sunumunda fabrikadan çıkan bir aracın tüketiciye ulaşana kadar 92 ayrı testten geçtiği bilgisini iletiyor. Her şey sadece Türkiye’de değil dünyada da en iyileri arasına girmek için.

“Abi ben ineyim mi?”

Fabrikadan çıkıp kısa bir seyahatin ardından Togg deneme sürüş pistine ulaşıyoruz. 1.6 kilometre uzunluğundaki pist bozuk yol, yüksek rampa, su havuzu ve bazı tuzaklardan oluşuyor.

Uak pistini andıran geniş ve düz yol, aracın sürat testi için kullanılıyor. Bir araçta en beğendiğim renk olan kırmızı T10X ile deneme sürüşüne geçiyorum. Kullandığım araç 4 eker ve 400 beygir gücünde. Hızlanma pistinin başında gaza yükleniyorum ve 4.8 saniyede saatte 100 kilometre hıza ulaşılıyor.

Pist bitmeden 150 kilometre hıza kadar çıkıyorum ve yolculukta refakat eden gazeteci dostum, “Abi ben inebilir miyim” diye tepki verince kahkayı atıyoruz. Hızlanma da ani fren anında da aracın verdiği tepki dünya standartlarında başarılı. Kokpit kısmı ve aracın iç dizaynı yolculuğu çok daha keyifli bir sürüş imkanı veriyor.

Günlük 100 adedi yakaladık

Bugüne kadar 2 bin 344 adet araç teslim eden şirket, ağustos ayının sonu itibarıyla günde 100 adet T10X üretimi gerçekleştirebilecek kapasiteye ulaştı. Togg şimdi bu yıl için belirlediği 28 bin adetlik üretim planı çerçevesinde eylül ortasından itibaren ikili vardiya sistemine geçiyor.

Yeni model üretimlerinde teknik kapasiteye ulaşmanın 6 ay kadar zaman aldığını belirten Togg CEO’su Mehmet Gürkan Karakaş, “Üretim adetlerimiz günde 80-100 aralığındaydı. Şu anda 100 adedi artık yakaladık. Günde 170 adede çıktığımızda ise bu, 3 dakikada 1 üretime karşılık geliyor.

Sadece ağustos ayında şu ana kadar ürettiğimiz tüm araçlardan fazla araç üretmiş olacağız. Togg Teknoloji Kampüsü'nün kapasitesi yılda 175 bin. 2030 sonu itibarıyla 1 milyon üretim hedefi bulunuyor. 2023 yılında 28 bin adet üretim olacak ve 2026 yılında yeni akıllı cihazların aile katılmasıyla birlikte kapasite yıllık 175 bin adede ulaşacak" diye konuştu.

Avrupa'ya ilk ihracat 2025'te

Avrupa'ya ihracat için hazırlıklarını sürdürdüklerini söyleyen Karakaş, "Genel olarak Togg'un teknolojisi günümüzün ilerisinde. Öte yandan ikinci modelimiz olan Sedan Togg'u 2025'te devreye alacağız. Avrupa'da sadece kullanıcı beklentilerini takip etmek için şirketimizi 2021 yılında kurduk. Avrupa pazarına da hazırlıklı giriyoruz. Avrupa'ya ilk ihracat 2025'in ilk çeyreğinde olacak" dedi.

Çip krizi yerini hücre krizine bırakacak

Özellikle aracın ve üretim tesislerinin teknolojileri üzerine gerçekleştirilen sohbette Gürcan Karakaş üretim adetleri ve özelliklerine ilişkin önemli açıklamalarda bulundu.

Gürcan Karakaş Togg'un teknoloji odaklı yatırımlarını planlı olarak yaptığını belirterek, "Bugün elektrikli araç üretiminde en büyük engellerden bir tanesi çip krizi olarak gözüküyor. Ancak bugünkü çip krizi yarından sonra hücre krizi olacak. Biz Togg olarak batarya hücresi yatırımlarımızı bunu öngörerek planladık.

Batarya hücrelerini kendisi üretmeyen firmalar zorda kalacak, maliyetleri çok artacak" ifadelerini kullandı. Togg'un Farasis ortaklığında kurduğu Siro Silk Road Temiz Enerji Depolama Teknolojileri 2026 itibarıyla hücre de dahil olmak üzere entegre bir enerji depolama üreticisi olacak. 2035'e kadar 50 GWs üzerine çıkma hedefiyle üretim yapacak Siro, 120 ülkeye ihracat yapacak.

250 robot nakış nakış işliyor

Üretim hatlarını da gezme şansını bulduğumuz toplantıda, Togg Teknoloji Kampüsü'nün detayları da paylaşıldı. Üretim tesisi, gövde, boya ve montaj tesislerinin yanı sıra Ar-Ge Merkezi, Stil Tasarım Merkezi, Prototip Geliştirme ve Test Merkezi, Strateji ve Yönetim Merkezi ile Kullanıcı Deneyim Parkı birimlerini de barındırıyor.

-Kampüsün zemin güçlendirmesi için 44 bin beton kolon kullanıldı. Bu rakam 1500 metrekare tabanlı 7 tane 50 katlı gökdeleneye karşılık geliyor.

-Üretim hatlarında toplam 250 robot var.

-1,2 milyon metrekarelik alan üzerine inşa edilen kampüs, 230 bin metrekare kapalı alana sahip.

-Avrupa'nın en temiz boyahanesi kampüste. 5 gr/m²'den az "uçucu organik bileşen" salımı ile Türkiye'deki yasal sınırın 9'da 1'i, Avrupa'daki yasal sınırın ise 7'de 1'i bir değerle Avrupa'nın en temizini.

- Kağıtsız, dijital çalışma prensiplerine göre dizayn edilen kampüs, yüksek otomasyona sahip.

-Gövde atölyesinde yüzde 90 otomasyon.

- Togg Teknoloji Kampüsü inşaatında 9 bin kişi görev aldı, 3 milyon saatlik çalışma gerçekleştirildi.

-Kampüs, üretim kapasitesi 175 bin adede ulaştığında toplam 4 bin 300 kişiye istihdam sağlayacak.

-Togg'da 2660'ı aşkın çalışan var. Toplam çalışanların yüzde 26'sı kadın. Togg bu oranı yüzde 30'a çıkarmayı hedefliyor.

Abdulkadir Selvi

Anketten yerel seçime ışık tutacak sonuç

İsabetli kamuoyu araştırmalarıyla öne çıkan Hilmi Daşdemir'in başkanı olduğu Optimar'ın Türkiye'nin Nabızı Araştırması 10-17 Ağustos tarihleri arasında 2 bin 314 kişi ile yüz yüze anket uygulamasıyla gerçekleştirilmiş.

ANKETTEN ÇIKAN SONUÇLAR

Optimar'ın anketi birkaç açıdan öğretici ipuçları taşıyor. Bunun başında yerel seçimler geliyor. Yerel seçimlerde halk neye göre oy kullanacak diye merak ediyorsanız o sorunun yanıtı bu ankette yer alıyor.

AK PARTİ'YE NEDEN OY VERDİ

Optimar seçmenlere 14 Mayıs seçimlerinde AK Parti'ye neden oy verdiklerini sormuş. Ankete katılanların yüzde 22.2'si başarılı hizmetleri için demiş. Siyasi görüşüne en yakın parti olduğu için diyenler yüzde 17.1'le ikinci sırada geliyor. AK Partili olduğum için diyenler yüzde 13.8, ekonomik sorunları çözeceğine inandığım için yanıtını verenler yüzde 9.7, liderinden dolayı diyenler yüzde 8.5 çıkıyor. Alternatif olmadığı için diyenler yüzde 8.3, ülke bekası için diyenlerin oranı ise yüzde 6.6. Ülke bekası için AK Parti'ye oy verdiğini söyleyen seçmen anketlerde yeni çıkıyor. Dini inancımın dolayı diyen yüzde 3.7 ittifak için diyen ise yüzde 1.3 oranında.

CHP'YE NEDEN OY VERDİ

İlk sırada yüzde 31.4'le iktidarın değişmesi için diyenler var. CHP'li olduğum için karşılığını verenler yüzde 27.3 olurken, siyasi görüşüne en yakın parti diyenler yüzde 22.5'le üçüncü sırada geliyor. Ekonomik sorunları çözeceğine inandığım için yanıtını verenler yüzde 9.7 olurken ittifak için diyenler yüzde 1.8 çıkıyor. Dikkat ettiniz mi hem AK Parti hem CHP ittifakı nedeniyle oy almıyor. Şimdi sıkı durun. Altıncı sırada yüzde

1.5'le Atatürk'ün partisi olduğu için diyenler geliyor. 2018 seçimlerinde bu oran yüzde 10.9'du. CHP'yi Atatürk'ün partisi olduğu için tercih edenlerin oranı gerilemiş.

CHP'NİN BAŞINA KİM GEÇMELİ

Seçimlerin ardından CHP'de sancılı bir kurultay süreci yaşanıyor. Optimar, ankete katılanlara Kemal Kılıçdaroğlu dışında CHP Genel Başkanı olarak kimi görmek istersiniz diye sormuş. Daha önceki anketlere göre gerileme içinde olsa da ilk sırada Ekrem İmamoğlu geliyor. Ankete katılanların yüzde 23.6'sı İmamoğlu derken onu 19.2'yle Mansur Yavaş takip ediyor. Özgür Özel 6.3'le üçüncü sırada yer alırken genç insanlar diyenler yüzde 5.4'le dördüncü sırada çıkıyor. Ayrı parti kurmasına rağmen Muharrem İnce'yi isteyenler 4.7 oranında. Onu yüzde 1.7'yle Tanju Özcan takip ediyor.

ERDOĞAN'A NEDEN OY VERDİ

Optimar, ankete katılanlara Cumhurbaşkanı Erdoğan'a neden oy verdiklerini sormuş. Ezici bir çoğunlukla liderlik özellikleri ön plana çıkıyor. Erdoğan'a liderlik özellikler ve hizmetleri için oy verdim diyenler yüzde 60.5'le birinci sırada gelirken, onu yüzde 12.3'le ittifak nedeniyle diyenler takip ediyor. Ülke bekası burada da çıkıyor. Ülke bekası yüzde 9.7'yle üçüncü sırada yer alıyor. AK Partili olduğum için diyenler yüzde 1.9 çıkarken alternatif olmadığı için diyenler ise yüzde 1.7'yle son sırada geliyor

KILIÇDAROĞLU'NA NEDEN OY VERDİ

Yüzde 37.2'yle ilk sırada iktidarın değişmesi için oy verdiğini söyleyenler geliyor. Onu yüzde 12.1'le ittifaktan dolayı diyenler takip ediyor. Dürüst, samimi, güvenilir diyenler yüzde 11.7'yle üçüncü sırada yer alıyor. Siyasi görüşüme en yakın aday olduğu için diyenler 6.7 olurken CHP'li olduğum için diyenler yüzde 2.4 oranında. Atatürk'ün partisinin adayı olduğu için diyenler yüzde 2.3 çıkıyor. Kılıçdaroğlu diğer partilerin desteğini almak isterken Atatürkçüleri kaybetmiş de haberi yok.

İKİNCİ TURDA TERCİH DEĞİŞİYOR

Liderlik vasfı ve başarılı hizmetleri için Erdoğan'a oy verdiklerini söyleyenlerin oranı yüzde 72.7 çıkarken yüzde 18.5'le ülke bekası ikinci sırada geliyor. Üçüncü sırada ise yüzde 6.8'le ittifak yanıtı veriliyor.

İKİNCİ TURDA KILIÇDAROĞLU

İkinci turda iktidarın değişmesi için Kılıçdaroğlu'na oy verdiğini söyleyenler yüzde 50.3'le ilk sırada geliyor. İttifaktan dolayı diyenler yüzde 17.6. Dürüst, samimi ve güvenilir diyenler yüzde 10.7'yle üçüncü sırada yer alıyor. Siyasi görüşüme en yakın aday olduğu için diyenler yüzde 10 çıkarken, onu yüzde 3.1'le adalet ve barış

seçeneği takip ediyor. Atatürk'ün partisinin adayı olduğu için diyenler ise 2.1'de kalıyor.

YEREL SEÇİMDE NE ÖNEMLİ

Optimar ankete katılanlara belediye seçimlerinde aday mı yoksa parti mi daha önemlidir diye sormuş. Çıkan sonuç tüm partilere ışık tutacak seviyede. Ankete katılanların yüzde 70.5'i ezici bir çoğunlukla aday derken, parti diyenlerin oranı yüzde 29.5 çıkıyor.

FİYAT ARTIŞLARINDAN KİM SORUMLU

Ankette siyasi olmayan ama siyaseti ve seçmen tercihlerinin kökten etkileyen tek başlık fiyat artışlarına ilişkindi. Faiz politikasının değişmesinin de etkisiyle daha önceki anketlere rağmen bu kez ankete katılanların yüzde 53.6'sı fiyat artışlarının hükümetin ekonomi politikalarının sonucu olduğunu söylüyor. İkinci yüzde 8.2'yle "küresel kriz/dış güçler" çıkıyor. Denetimsizlik diyenler yüzde 5.4, Cumhurbaşkanı'ndan dolayı diyenler yüzde 3.7. Depremin yarattığı sorunlar diyenler yüzde 0.9. Onu küçük oranlarda dolardaki artış, fırsatçılık gibi yanıtlar takip ediyor.

İbrahim Kahveci

Türkiye'nin gerileyen zeka sorunu

Prof. Ufuk Akçığit açıkladığında ben de öğrendim: Türkiye'de kamunun eğitime ayırdığı pay oldukça gerilerde. Lakin ailelerin eğitime ayırdığı pay ise ilk sıralarda yer alıyor.

Bunun anlamı ne?

Kamunun eğitim kalitesine güven çok düşmüştür... Aileler evlatlarının iyi bir gelecek elde etmesi için aile bütçesinden çocuklarının eğitimi için çok para harcamaktadır. (Özel eğitim)

Bu durum bizi nereye taşıyor?

İyi bir geliri olan ailenin evladı ile iyi geliri olmayan ailelerin evlatları hayata haksız rekabetle hazırlanıyor. Örnek verelim: Ülkede ortalama zeka seviyesini 100 kabul edelim. 1. çocuk ailesinin yüksek eğitim harcaması ile 90 zeka seviyesi ile iyi bir okul okuyor. 2. çocuk ise 110 zeka seviyesi ile ilk çocuğun çok daha gerisinde bir okul okuyor.

Girdi açısından zeka seviyesi ile çıktı açısından zeka seviyesi oldukça uyumsuz sonuçlar veriyor. Mesela doktor veya mühendis olması gereken çocuk Türkiye'nin 202 üniversitesinden sonuncu sıralardan mezun olup bir markette kasiyerlik yapıyor. Ama 1. çocuk ise ilk sıralardaki üniversiteden mezun olup kapağı kamuya atarak ülke yönetiminde söz sahibi oluyor.

Kısaca toplamda zeka kapasitemizi eksik kullanıyor ve zeka gerilemesi yaşıyoruz.

Zeka gerilemesi sadece eğitimde fırsat eşitliğinin daha da bozulması ile oluşmuyor. Mesela ülkeden iyi eğitilmişlerin gitmesi ile de zeka gerilemesi yaşıyoruz.

Türkiye'de 2015 yılından sonra başlayan (FETÖ ile alakası yok) beyin göçü bizi hızla Venezuela olma yoluna taşıyor. Orta sınıfın değersizleşmesi ve eğitilmişlerin ülkeyi

terk etmesinin sonucunun ne olduğunu Venezuela'ya bakarak görebilirsiniz. Biz sadece geriden takip ediyoruz...

Ama zeka gerilemesi yine eğitimdeki fırsat eşitliği ve beyin göçü ile de izah edilemez. Bir başka unsur ise sınıfsal değişim fırsatıdır. Bunu şöyle izah edelim: Diyelim ki 90 zeka seviyeli ile 110 zeka seviyeli eksik rekabete rağmen mezuniyet sonrası aynı yerde bulunuyorlar. Lakin bu sefer de işe liyakat-itaat çıkmazı giriyor.

90 zeka seviyesinin itaati güçlü iken 110 zeka seviyesinin liyakati hiçbir işe yaramıyor. İşte burada da yine yüksek zeka elenip fırsat eşliğini itaat kazanarak ülkenin toplam zeka seviyesini aşağı çekiyor.

Bizler yıllardır Türkiye'nin kısa vadeli sorunlarını ele alarak gündem belirliyoruz. Yok cari açılmış, yok faizlermiş... Oysa bizim asıl meselemiz YAPISAL ÇÖKÜŞ sorunlarımızdır. İşte zeka gerilemesi de bu yapısal çöküşün bir unsurudur.

Son 4-5 yıldır bu yapısal sorunlar konusunda sıkça yazılar yazıyorum. Ama üzülererek ifade etmeliyim ki "dolar ne olacak" sorusunun yüzde 1'i kadar ilgi çekmiyor.

Oysa evlatlarımızın ve ülkemizin geleceğini bu yapısal sorunlara yönelik vereceğimiz tepkiler belirleyecek.

Seçmenin anlık ücret ve anlık fiyat gelişmeleri ile değerlendirdiği ekonomide yapısal çöküşü kimse umursamıyor bile.

Sadece seçmen mi... Siyasi partiler bile umursamıyor. Sadece ve sadece Prof. Dr. Ümit Özlale bu konuda çok derin çalışmalar ile "Ortak Politikalar Metninde" girişimlerde bulunmuştu. O çalışmalar da heba olup gitti...

Ülkede toplam zeka gerilemesine bir kaç örnek vermek isterim.

Mesela AK Parti her bir zıt kutbun iki tarafında da yer alıp seçim kazanabiliyor. Düşük faizi savunarak seçim alıyor ama yüksek faizle de seçim kazanıyor. Ya da çözüm sürecinde doğrudan terör örgütü ile temas kurarak seçim kazanabiliyor ama sonra TC'nin yasal partisi ile teması bile muhalefet için teröre destek gösterip yine kazanabiliyor. İslami açıdan çok büyük günah olan beytülmal hakkında her türlü şaibeyi önemsiz kılabilir ve sadece sembolik değeri olup hiçbir günah-sevap ilişkisi olmayan seccadeyi devasa sorun yaparak yine kazanabiliyor.

Toplumda ortalama zekayı yükselten orta sınıfı hain-satılmış-dış güçlerin temsilcileri gibi gösterip, taban sınıfın üzerinden yüründüğünde de zeka seviyesi ve yönetimi karşımıza çıkıyor.

Sonuç olarak toplumun ortak değeri olan ortak bilim ve zeka düzeyimizi gösteren bir başka gösterge de ekonomidir. Türkiye olarak 2006 yılından bu tarafa adeta teknolojik ilerlemeyi kaybetmiş ve gerileyen bir hale düşmüş durumdayız.

Değer üretemeyen, hamallık üzerine kurulu ekonomimizde ihracatçılar hala ihracat için kur seviyesi istiyorsa anlayın ki zekamız ve üretim teknolojimiz bitmiş demektir.

Düşük faiz de aslında bir zeka gerileme sonucunun isteğidir. Değer üretemeyenlerin düşük finansman maliyeti ile zombi şirketlerini ayakta tutmak istemeleri sonucu düşük faiz (negatif faiz) ortaya çıkıyor.

İyi ama zeka gerilemesi bizi nereye götürecektir?

Tek kelime ile söyleyeyim: YIKIMA...

Bugün sokaklarımızın mafya çatışmalarına sahne olması, polislerimizin otomatik silahlarla öldürülmesi Latin Amerika ve Orta Doğu ülkeleri ile eş değere gittiğimizi gösteriyor.

Yıkıma giden yapısal çöküşü göremeyip sadece emekli maaşının üç kuruşuna göre seçim tercihi belirleyen bir toplumdan nasıl bir gelecek beklenebilir ki...

Peki, muhalefetin değişim isteğine baktığımızda ne görüyoruz: Umutsuzluktan başka hiçbir şey.

Bu ülkeye çalışmayı ve kazanmayı vaat edecek bir gelecek kurulması gerekiyor (Yani emekliliği değil)

Bu ülkeye suçluları affedecek değil, tersine suçlulara göz açtırmayacak bir değişim gerekiyor. Suç işleme özgürlüğü bitmeli artık (Fikir suçları zindanlarda, katiller sokaklarda)

Bu ülkeye toplumsal yaşam ahlakı gerekiyor... Trafikten başlayarak tüm toplumun sürü yerine birey ve insan olarak yaşamını sağlayacak bir düzen....

Ve burada saymadığım daha nice değişimler..(Eski yazılarda defalarca yazdım). Ama bir tane işaret var mı dersanız söyleyeyim: YOK.

Umutsuzluk ve çöküşün hakim olduğu bu yerde gerçeklerin değeri görmediğini ama yalanların el üstünde tutulduğu bir atmosferi hep beraber yaşıyoruz. Buna yaşamak deniliyorsa...

HA SEN BUNA YAŞAMAK DİYORSAN...

Geçen hafta “Okumamış alimler diyarı! Karadeniz’deyim. Çok sevdiğim kardeşim gibi gördüğüm arkadaşına komik şeyler yollamış ama cevap alamamıştım. Ardından “Yaşıyor musun lennn” diye mesaj attığımda cevap verdi: “He gardaşım yaşıyorum. Ha..sen buna yaşamak demeyebilirsin ama bana göre hala sağım”. Hemen arayıp sohbet etmiş ve İstanbul’a döner dönmez görüşmeyi kararlaştırmıştık.

Aradan 4 gün geçmişti... Geri dönmeye hazırlanırken cuma sabahı 5’lerde uyanıp telefonda mesajı gördüm: “Vahit’i kaybettik... Namaz ve defin işlemleri ikindiden sonra....”

Evet, içim yanıyor ve ağlıyorum hala... Canım arkadaşım Doktor Vahit Öztürk gitti... Siz buna yaşamak diyorsanız işte...